

Poznań
26.05.2023 r.

Znikające plaże

prof. UAM dr hab. **Małgorzata Mazurek**

Zakład Geoinformacji

Plan wykładu

1. Co to jest plaża?
2. Środowisko plażowe
3. Występowanie wybrzeży plażowych
4. Znaczenie plaż
5. Zagrożenia dla plaż
6. Ochrona plaż

Co to jest plaża?

płaski pas brzegu morskiego,
zalewany przez fale morskie,
formowany przez fale kipieli plażowej

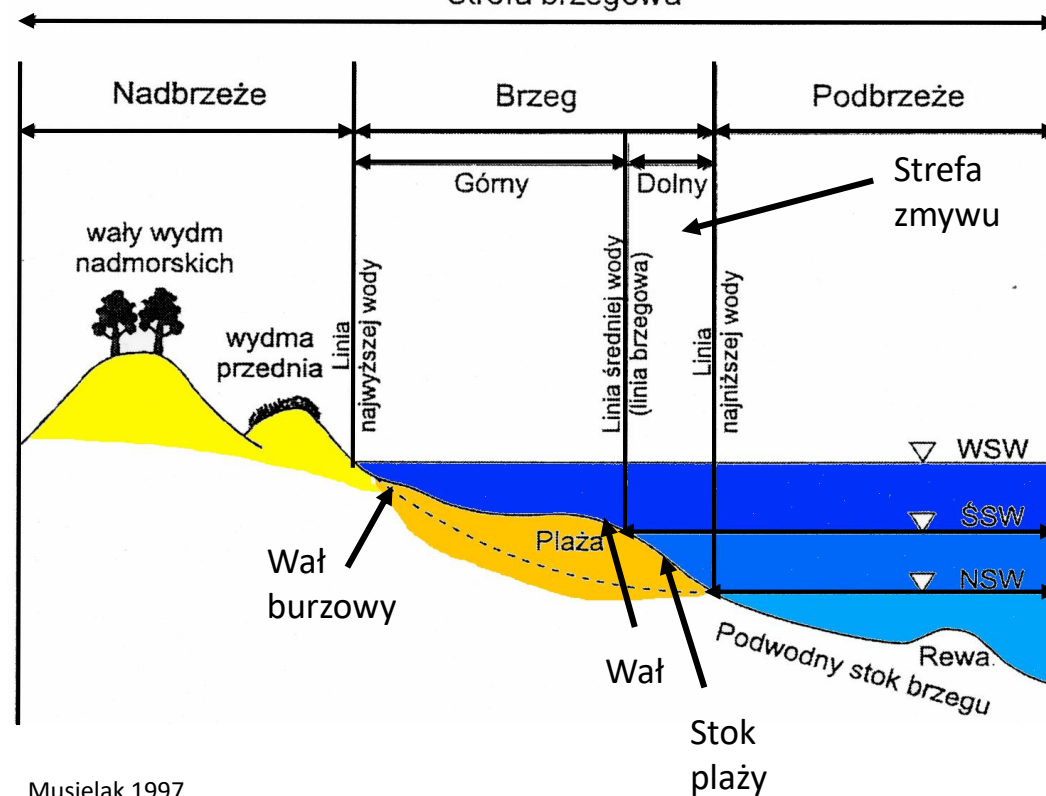

Martynika

Podbrzeże Linia brzegowa Nadbrzeże

Strefa brzegowa

Rewa = wał piaszczysty

Wał burzowy

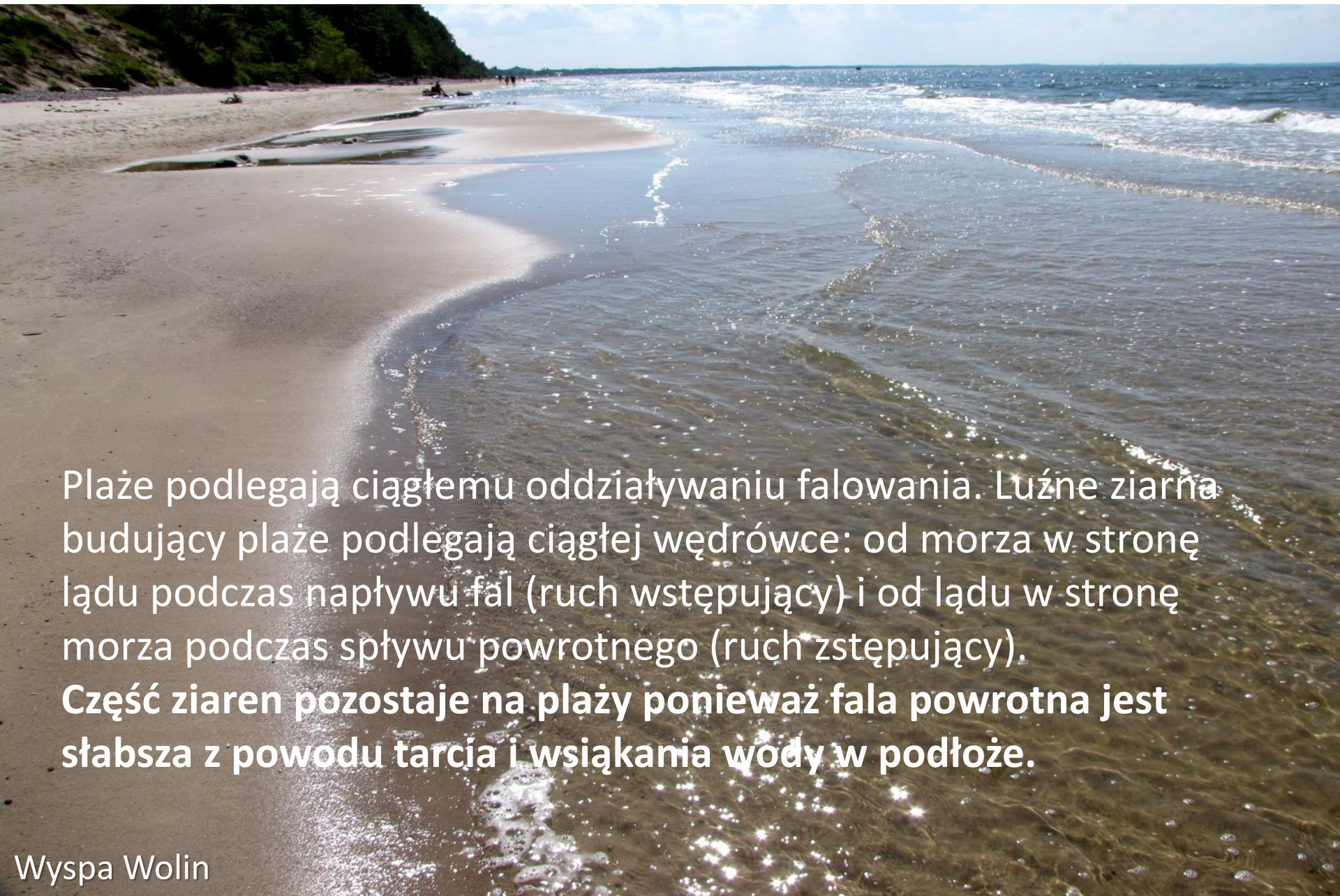
Wyspa Wolin

Środowisko plażowe

Plaże podlegają ciągłemu oddziaływaniu falowania. Luźne ziarna budujący plaże podlegają ciągłej wędrówce: od morza w stronę lądu podczas **napływu fal** (ruch wstępujący) i od lądu w stronę morza podczas **spływu powrotnego** (ruch zstępujący).

Środowisko plażowe

Plaże podlegają ciągłemu oddziaływaniu falowania. Luźne ziarna budujący plaże podlegają ciągłej wędrówce: od morza w stronę lądu podczas napływu fal (ruch wstępujący) i od lądu w stronę morza podczas spływu powrotnego (ruch zstępujący).

Część ziaren pozostaje na plaży ponieważ fala powrotna jest słabsza z powodu tarcia i wsiąkania wody w podłoże.

Środowisko plażowe

Do powstania plaży potrzeba:

- dużej dostawy materiału skalnego
- nieznacznego nachylenia dna podbrzeża
- braku lub ograniczonego działania pływów morskich

Źródła materiału plażowego

- 1. lądowe: zawiesina rzeczna**
2. brzegowe: abrazja, ruchy masowe, erozja eoliczna
3. podmorskie: erozja podbrzeża

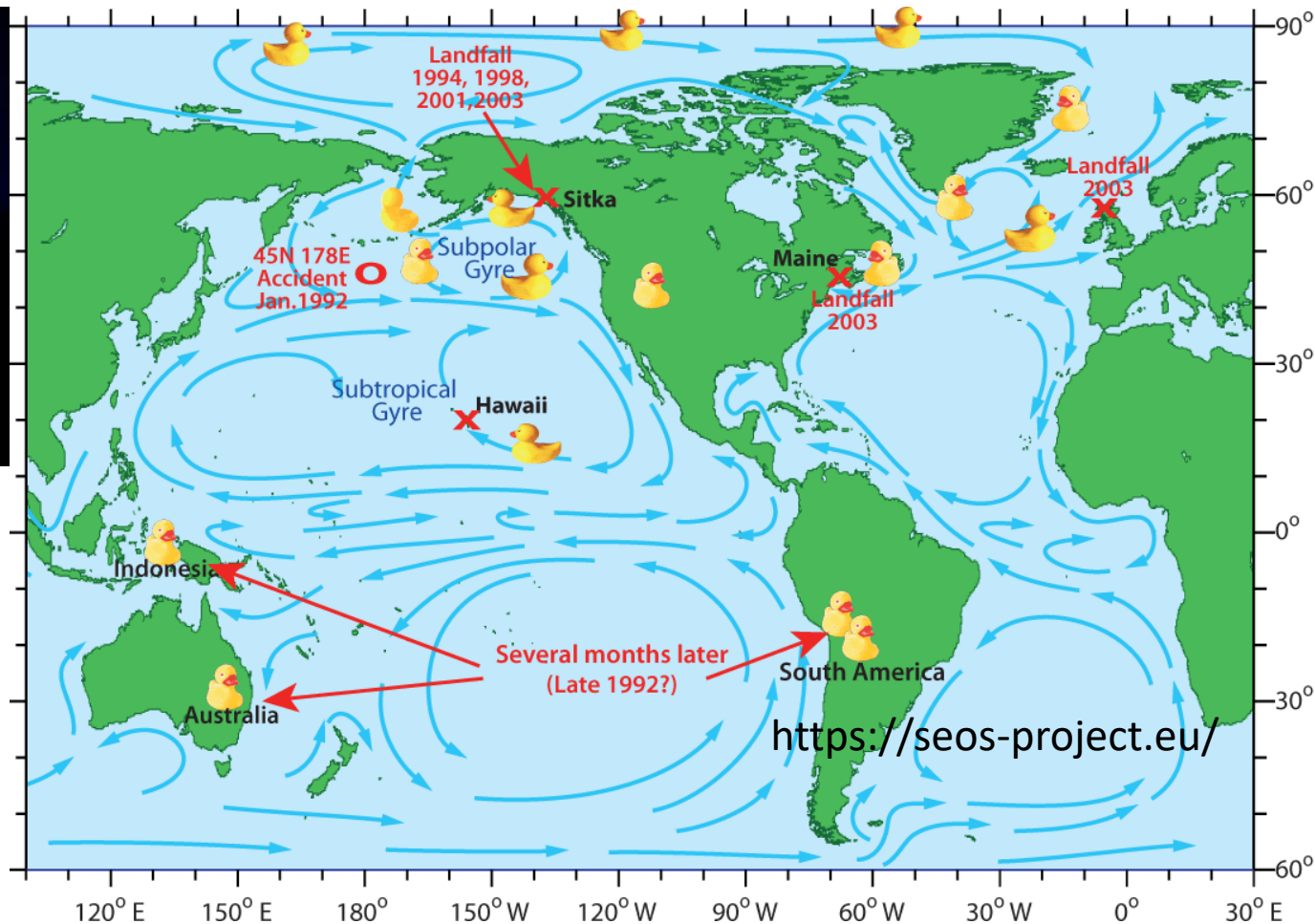
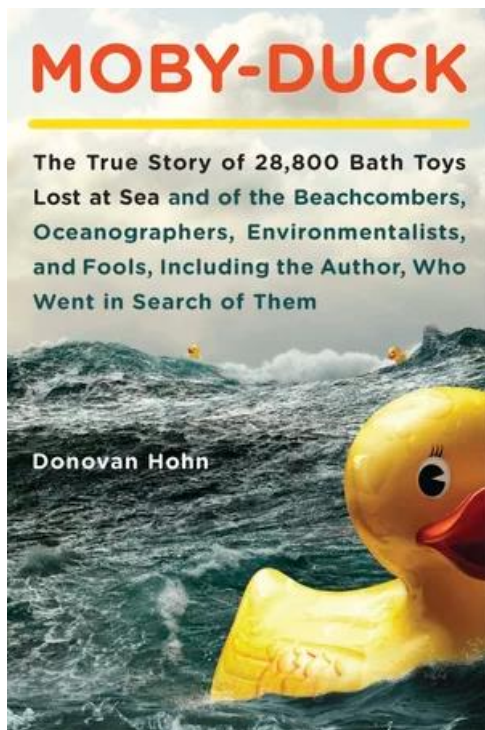
Ujście rzek
na plaży Paradise, Indie

Delta Leny, Rosja

<https://www.npr.org/>

<https://seos-project.eu/>

Możliwe drogi podróży „pływających plastikowych zabawek”,
źródło mapy: NOC.

Działalność prądów morskich, prądów przybrzeżnych

Piaszczyste wybrzeże klifowe, Wolin

Gliniaste wybrzeże klifowe, Wolin

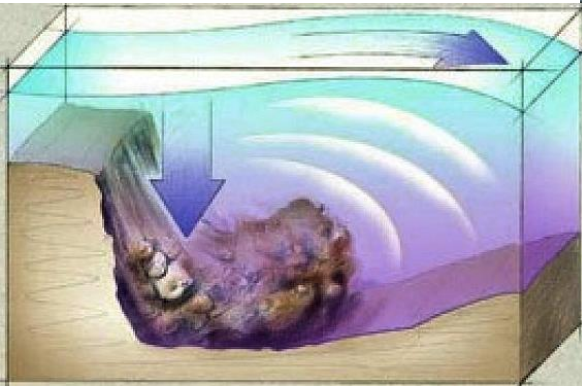

Skalne wybrzeże klifowe, Grecja

Źródła materiału plażowego

1. lądowe: zawiesina rzeczna
2. **brzegowe: abrazja, ruchy masowe, erozja eoliczna (z podcinanych klifów i podlegających erozji wydm nadmorskich)**
3. podmorskie: erozja podbrzeża

Osuwisko podwodne

- Źródła materiału plażowego
1. lądowe: zawiesina rzeczna
 2. brzegowe: abrazja, ruchy masowe, erozja eoliczna
 - 3. podmorskie: erozja podbrzeża**

**Materiał plażowy
luźny
dobrze obtoczony**

Piasek

Okruchy koralu

Otoczaki małe

Otoczaki duże

KWARC - minerał z gromady krzemianów przestrzennych, zbudowany głównie z dwutlenku krzemu (SiO_2). Kwarc jest przezroczysty, może być bezbarwny lub tworzyć wiele barwnych odmian.

Polihale State Park Beach (Kauai, Hawaje)

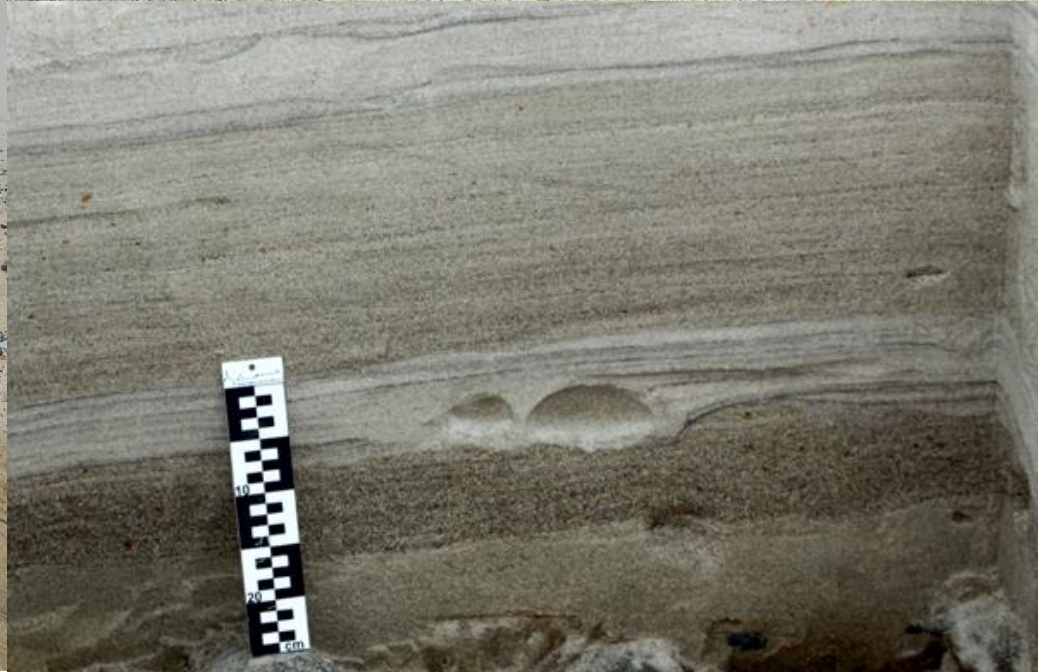

Piasek to ziarna o wielkości od 2 do 0,05 mm

Piasek kwarcowy

Dobrze wysortowane osady
piaszczyste wzbogacone w minerały
ciężkie (magnetyt, ilmenit, rutyl,
monacyt, granaty, cyrkon)

Laminacja osadów plaży

Plaża z muszlami w Parku Narodowym Zachodniego Wybrzeża, Południowa Afryka

Biały kwarc
Ziarna wapienne lub gipsowe
Okruchy koralu, muszli

Plaża pomarańczowa: Zatoka Ramla (Gozo, Malta)

Kolory plaż

Piasek wapienny wzbogacony osadami wulkanicznymi

Plaża zielona: Floreana Island (Galapagos, Ekwador)

Kolory plaż

Mieszanka piasku kwarcowego z okruchami czerwonych skorup otwornic

Plaża czerwona: Red Sand (Maui, Hawaje, USA)

Kolory plaż

Plaża fioletowa: Pfeiffer (Big Sur, Kalifornia, USA)

Kolory plaż

Domieszka piemontytu (epidot manganowo-żelazowy)

Punalu'u Beach – plaża czarna (Hawaje, USA)

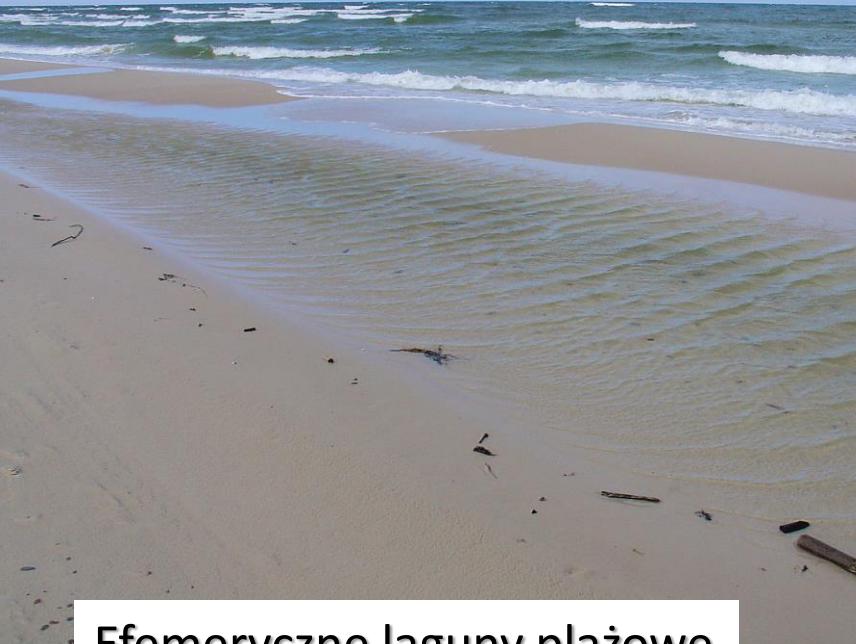
Kolory plaż

Zwietrzala lawa bazaltowa

Mikrorzeźba plaży w strefie zmywu

Efemeryczne laguny plażowe

Mikroklif = podcięcie plaży

Wałki falowe

Sierpy plażowe

Ripplemarki wiatrowe

Przekształcanie plaży

1. Działalność wiatru

Smugi wiatrowe

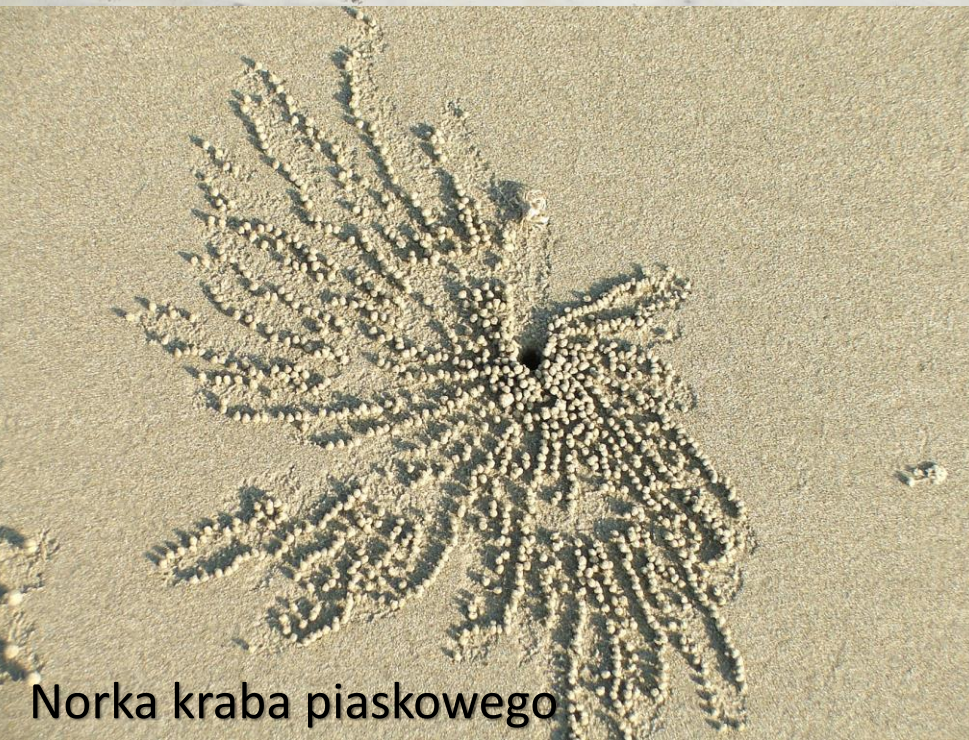
Ripplemarki wiatrowe
z akumulacją minerałów ciężkich

Bruk deflacyjny

Przekształcanie plaży

1. Działalność wiatru
2. **Oddziaływanie biosfery**

Przekształcanie plaży

1. Działalność wiatru
2. Oddziaływanie biosfery
3. **Działalność człowieka**

Niechorze

Recife

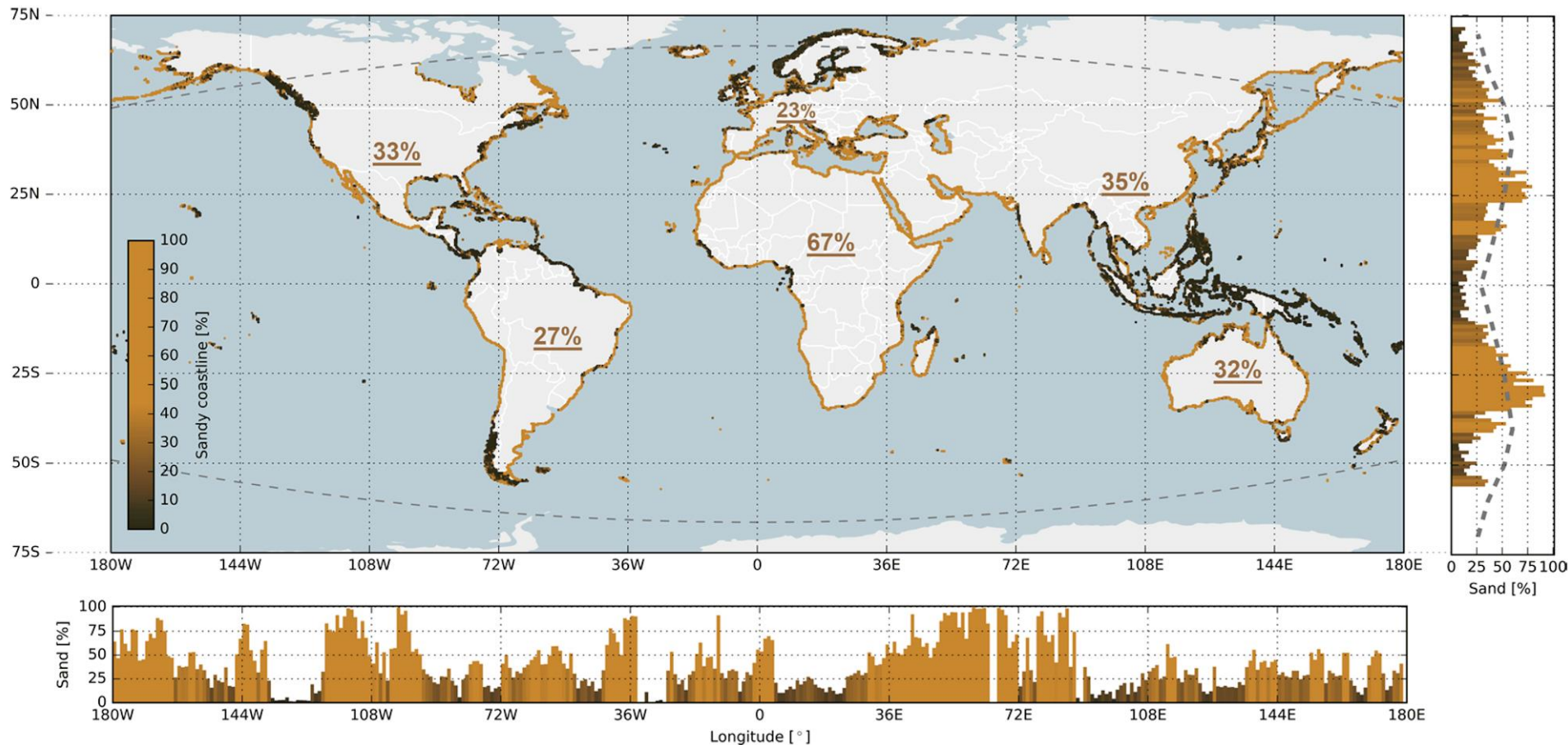

Copacabana, Rio Janerio

Sint Maarten

Występowanie plaż piaszczystych: 380 000 km

Jasno brązowe linie – wybrzeża piaszczyste, ciemno granatowe linie – wybrzeża niepiaszczyste. Wykres po prawej stronie przedstawia względne występowanie piaszczystych linii brzegowych ze względu na stopień szerokości geograficznej, linia przerywana przedstawia równoleżnikowy rozkład piaszczystych linii brzegowych wg Hayesa. Dolny wykres przedstawia względne występowanie piaszczystych linii brzegowych ze względu na stopień długości geograficznej. Zakrzywione, przerywane szare linie na głównym wykresie przedstawiają granice wolnych od lodu linii brzegowych uwzględnionych w analizie. Podkreślone wartości procentowe wskazują średnie odsetki piaszczystych wybrzeży na kontynentach.

Wyspy Jońskie

Malta

Plaża kieszonkowa

Wielkość plaż

Długość plaż liczona w km

Szerokość plaż liczona w m

Wybrzeże Trzebiatowskie

Wybrzeże plażowe

5. South Padre Island (USA, Texas): 55 km

4. Ninety Mile Beach (Nowa Zelandia): 88 km

3. Ninety Mile Beach (Australia): 150 km

2. Cox's Bazaar (Bangladesz): 150 km

1. Praia do Cassino (Brazylia): 244,6 km

Znaczenie plaż

Ochrona obszarów
lądowych
(klifów, wydmy)

Strefa buforowa
(miedzy lądem
a morzem,
wodami słodkimi
a wodami słonymi)

Filtr biologiczny

Ekosystem
= trudne, ubogie,
niestabilne
środowisko życia

Wartości krajobrazu
brzegu morskiego

Wyspa Wolin

Wyspa Martynika

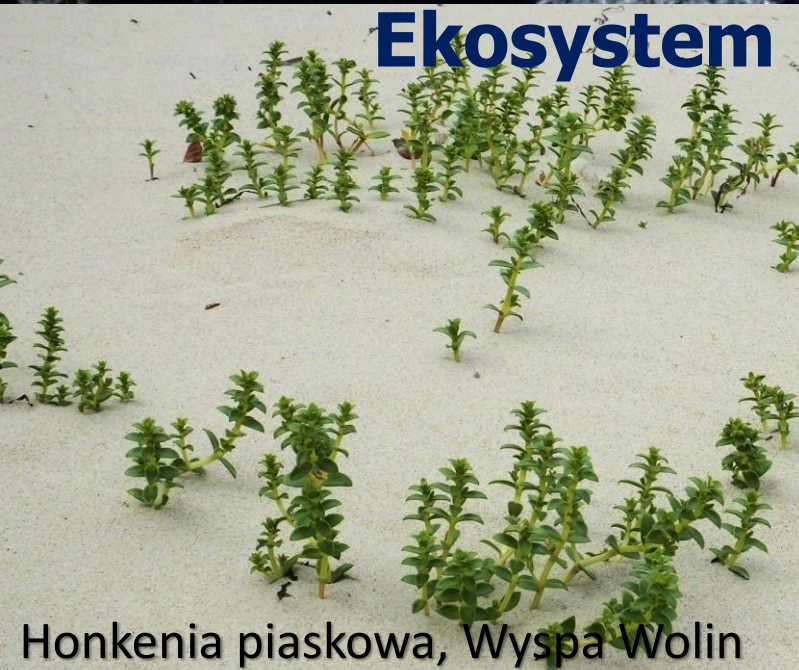

Głuptaki niebieskonogie, Galapagos

Mewa śmieszka

Ekosystem plażowy – środowisko życia

Honkenia piaskowa, Wyspa Wolin

Rukwiel nadmorska
Solanka kolczysta
Maruna nadmorska

Legwan morski, Galapagos

Ekosystem plażowy – środowisko życia

Żółw zielony, Hawaje

Kidzina - organiczne szczątki
wyrzucone przez fale na plażę,
siedlisko przyrodnicze chronione
w sieci Natura 2000

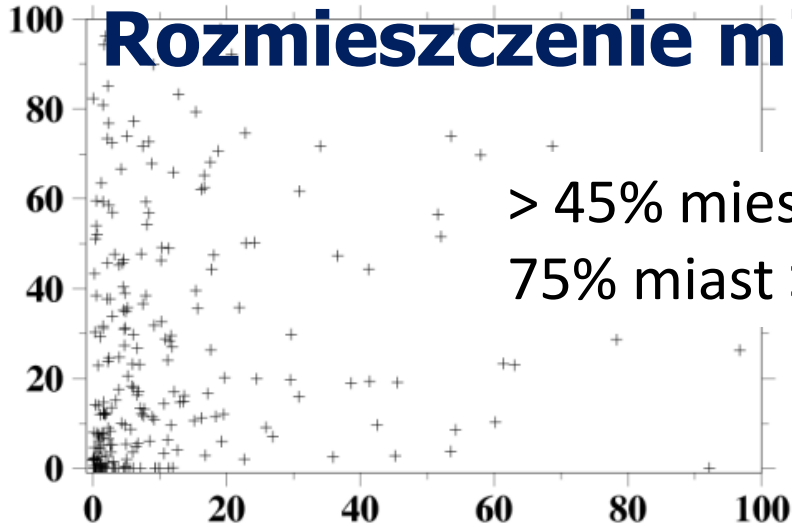
Kidzina na plaży na
wyspie Wolin

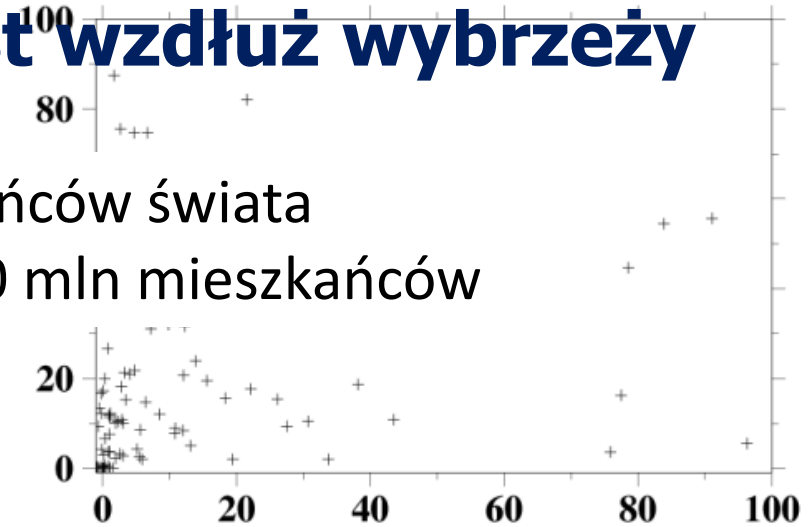
Człowiek na plaży

Rozmieszczenie miast wzdłuż wybrzeży

Wysokość m n.p.m.

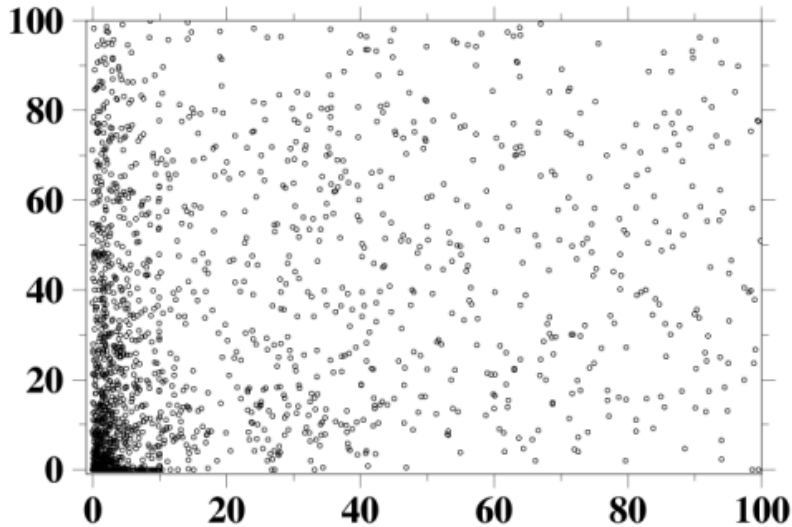

Miasta >1 mln mieszkańców

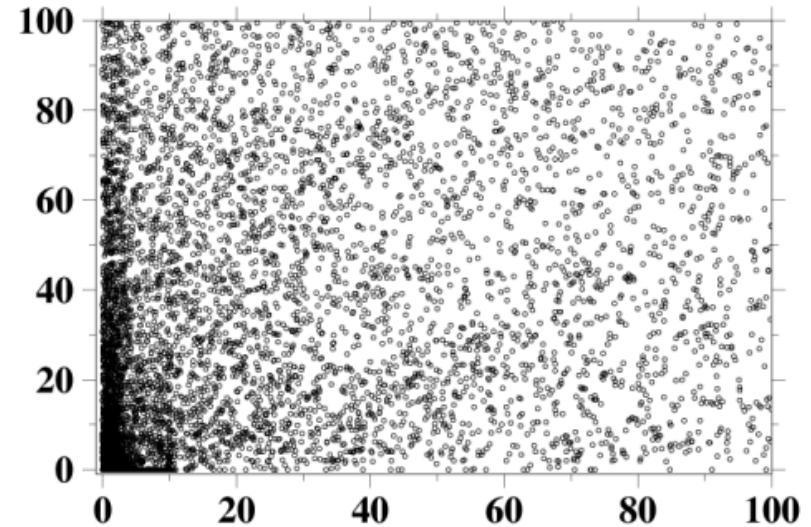

Miejscowości >1000 km²

Wysokość m n.p.m.

Miejscowości >100 km²

Miejscowości >10 km²

Odległość od wybrzeża [km]

Światła miast

Wykorzystanie plaż

Wisetka – zejście na plażę

Znaczenie plaż

„Tahitańskie kobiety na plaży”, Paul Gauguin
- plaża jako miejsce inspiracji kulturalnej

Bunkry na plaży w Albanii

Fot. K. Skolasińska

Zagrożenia dla plaż

Przyczyny zmienności plaż

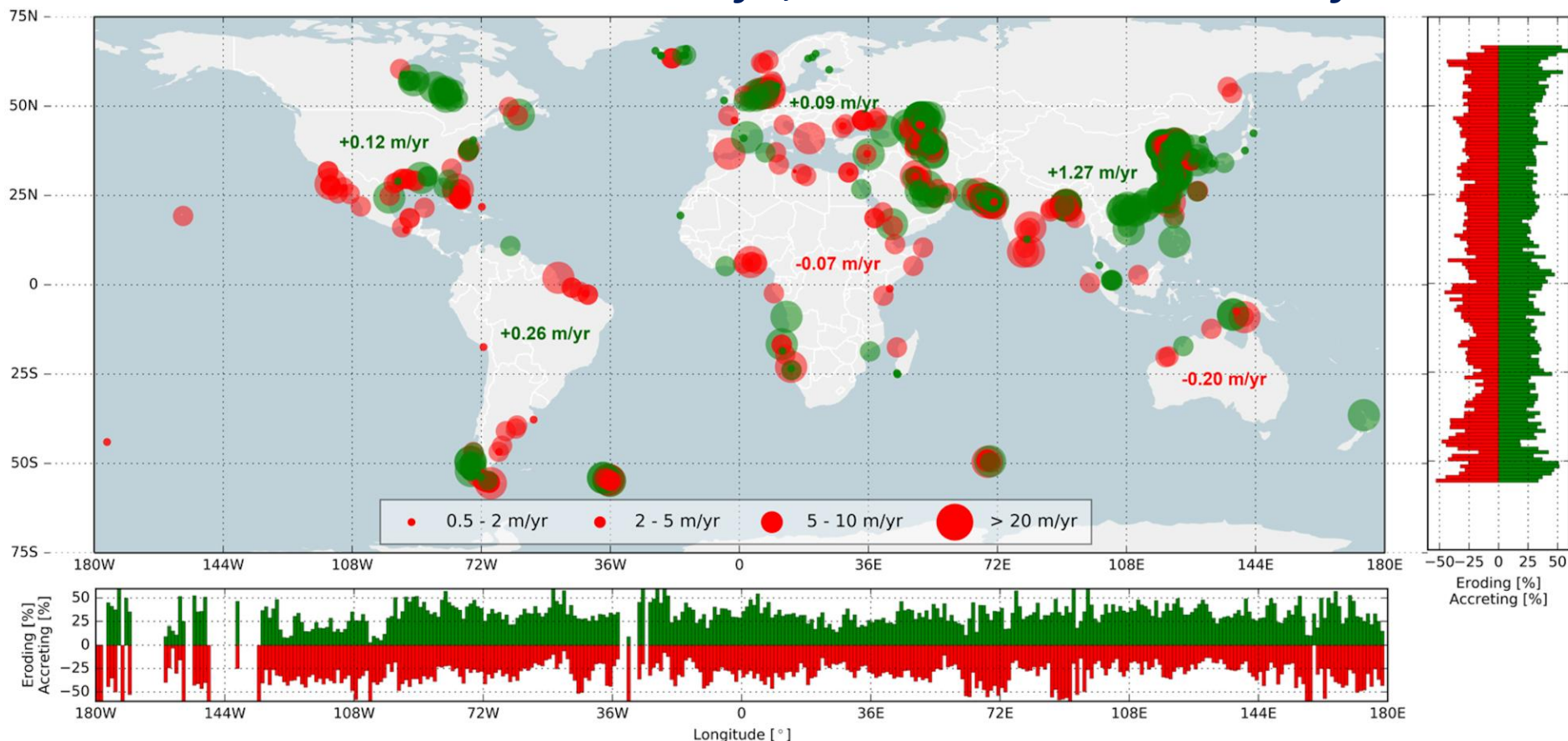
- Sztormy i wezbrania sztormowe
 - Tsunami
- Podnoszenie się poziomu wszechoceanu
 - Zmniejszenie dostawy z rzek
 - Działalność człowieka

Zniszczona plaża na wyspie Wolin (Winowski 2017)

Znaczące obszary erozji i akrecji (przyrostu) plaż (30 lat)

czerwone kółka – erozja; zielone kółka – akrecja

Akrecja

>0,5 m/rok (>3 m/rok – 8% plaż)

Stabilne

od -0,5 do 0,5 m/rok

Erozja

od -1 do -0,5 m/rok

Intensywna erozja -3 do -1 m/rok – 7% plaż

Silna erozja -5 do -3 m/rok – 4% plaż

Ekstremalna erozja <-5 m/rok (2% >10 m/rok)

Cayo Coco, Kuba

Martynika

**Podnoszenie się
poziomu wszechoceanu
na skutek zmian klimatu**

=

nasilenie erozji plaż

Za 30 lat erozja zniszczy 36 097 km piaszczystych linii brzegowych na świecie. Przewiduje się, że sytuacja pogorszy się w II połowie wieku, zmywając kolejne 95 061 km plaż na Ziemi. Szacunki te opierają się na optymistycznej prognozie wzrostu poziomu wszechoceanu o 50 cm do 2100 r. Jeśli jednak świat będzie nadal emitował CO₂ w obecnym tempie, to w bardziej katastrofalnym scenariuszu poziom mórz wzrośnie o około 80 cm (IPCC). Jeśli tak się stanie, to pod wodą będzie łącznie 131 745 km plaż.

Plaże prawdopodobnie utracone

Erozja krytyczna

Przewiduje się, że do końca wieku plaże wokół Morza Egejskiego zostaną poważnie dotknięte erozją (JRC EC 2020)

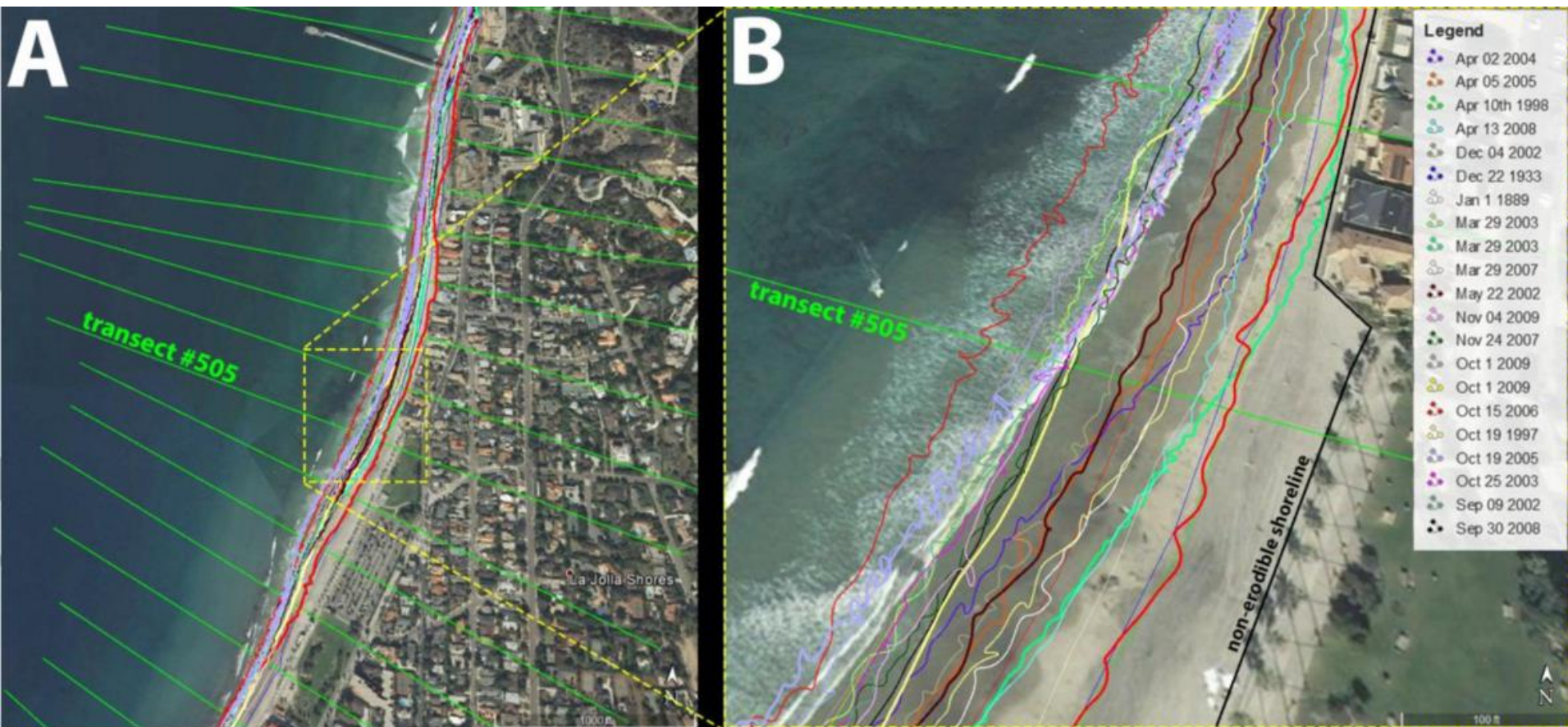
Erozja od 0 do 50 m

Przyrost z nagromadzenia osadów

Prognozowanie erozji plaż

Modelowanie komputerowe przewiduje, że przy ograniczonej interwencji człowieka 31 do 67% plaż południowej Kalifornii może ulec całkowitej erozji do roku 2100 przy założeniu scenariusza wzrostu poziomu morza o 1-2 metrów.

Linia brzegowa La Jolla Shores (San Diego, USA). Faliste kolorowe linie wskazują zmieniające się położenie linii brzegowej w latach 2004-2008.

Wyspa Wolin
Plaża po sztormach
w czasie orkanów
Barbara (2016)
i Aleks (2017)
(Winowski 2017)

Plaża obniżyła się do 0,5 m

Ustka
Refulacja plaży (2019)
<https://ustka.naszemiasto.pl/>

Orzechowo
Plaża po sztormach
w czasie orkanu Nadia (2022)
<https://ustka.naszemiasto.pl/>

Tsunami, 29 września 2009 r. godz. 6:48 (LT)

5.08.2009

Lalomanu

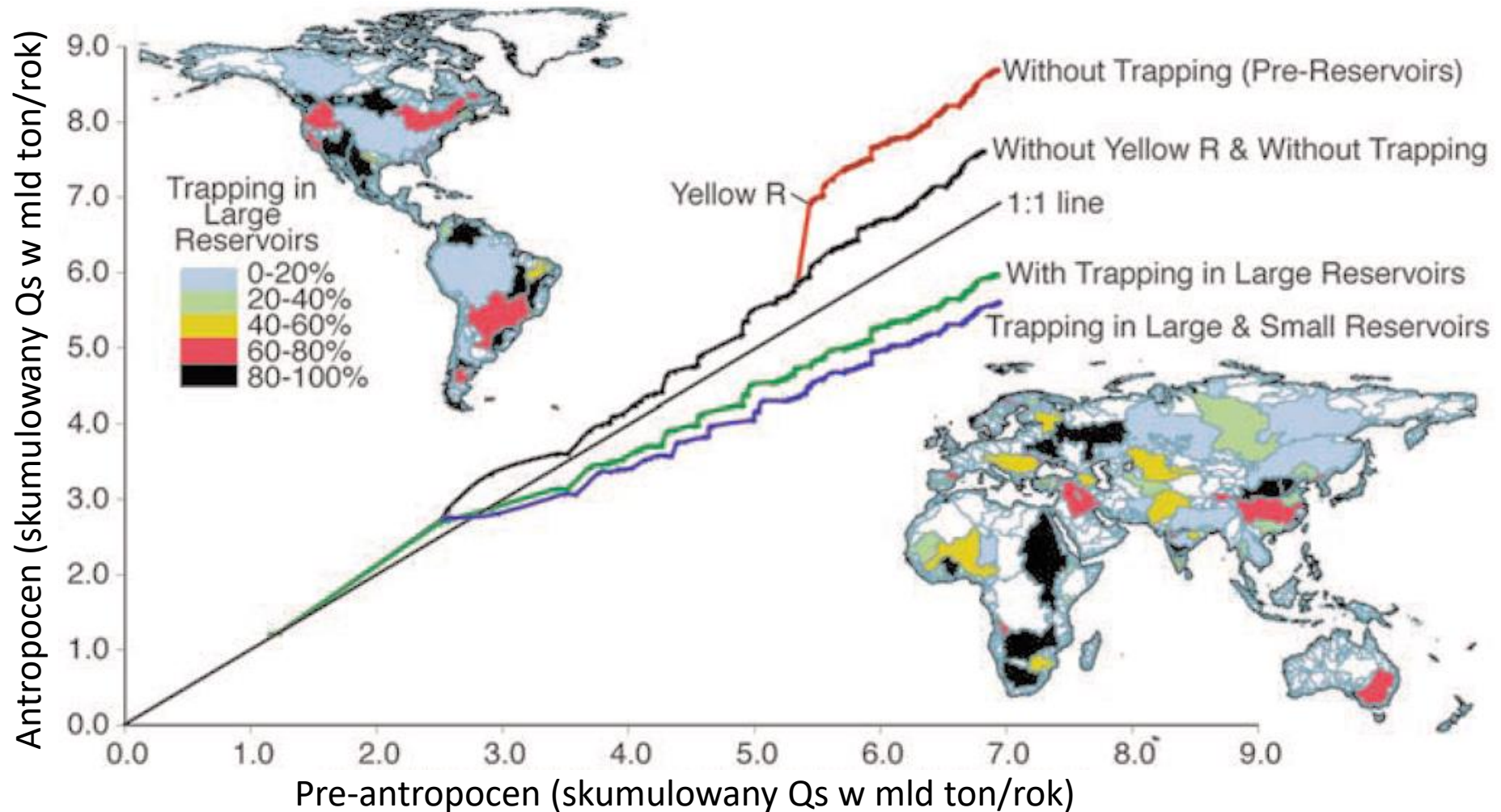
29.09.2009, po tsunami

Fala tsunami o wysokości 250 cm wdarła się na odległość 440 m w głąb wyspy Uplou (Samoa), powodując całkowite zniszczenie plaż w wioskach (Lalomanu, Saleapaga, Salani) położonych wzdłuż południowego koralowego wybrzeża.

Odbudowanie plaży następuje powoli i może trwać nawet kilka lat.

Zmniejszenie rzecznej dostawy zawiesiny do oceanów na skutek budowy tam

Wpływ człowieka na ładunek osadów dla 217 rzek.

Linia czerwona (Żółta Rzeka) i czarna to okres odpływu osadów bez zapór. Linia zielona i fioletowa to okres odpływu osadów rzekami po wybudowaniu wielkich tam

Budowle Inżynierskie: ostrogi, opaski, okładziny, progi podwodne, falochrony, sztuczne rafy przybrzeżne oraz wały brzegowe

Degradacja plaży

Umocnienia brzegowe,
falachrony, mola, porty

Puducherry

Plaża umacniana narzutem kamienia

Degradacja plaży

Sinice, Bałtyk 2020

Sinice, Trójmiasto 2020

Śmieci, Juhu, Indie

Śmieci, Jantar, Polska 2019

Sztuczne plaże: Glass Beach (Fort Bragg, Kalifornia, USA)

Ochrona plaż: sztuczna „twarda” Zabudowa hydroteczniczna

Ostrogi z:

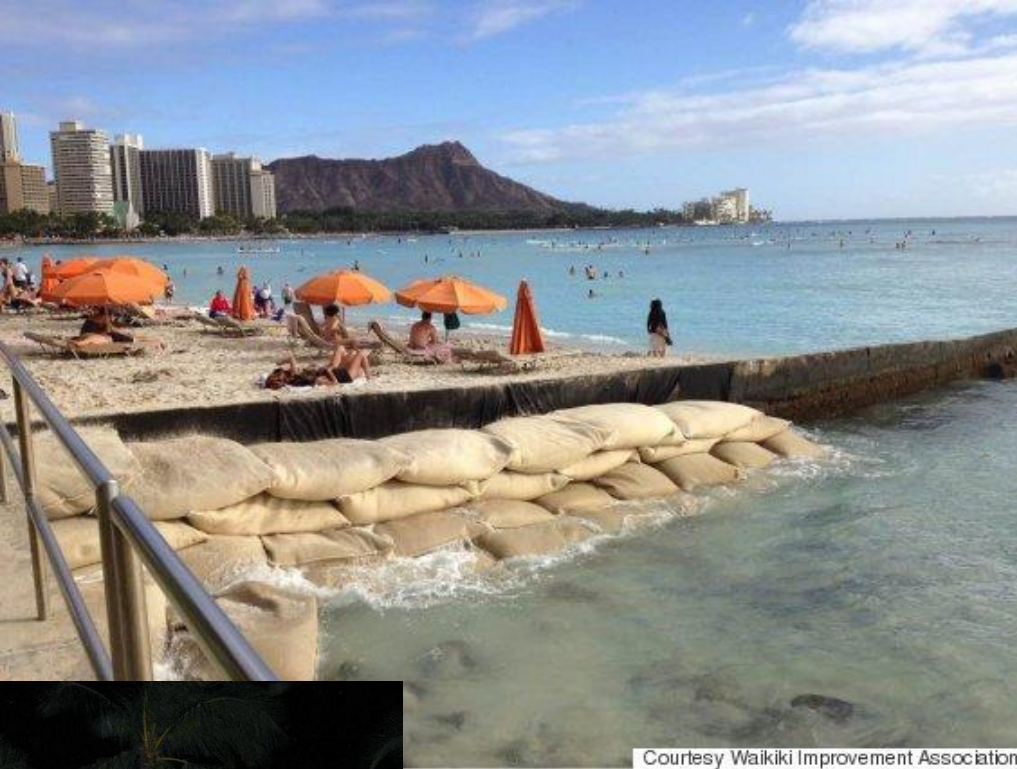
- Drewna
- Betonu
- Głazów

Plaża Waikiki (Hawaje)

W roku 2012 z dna Oceanu Spokojnego **przepompowano** 21000 m³ piasku na plażę, co poszerzyło ją o 11 m kosztem blisko 3 mln \$US. Zabieg należy jednak powtarzać co 5-10 lat.

Huffpost 2017

Courtesy Waikiki Improvement Association

Duke Kahanamoku

Ochrona plaż

Zniszczona plaża w Gdyni Orłowie po sztormie

Październik 2020

Ochrona plaż: sztuczne zasilanie

Rekultywacja:
Poszerzona plaża w Gdyni Orłowie
do 40 m za 2,5 mln zł, maj 2020 r.

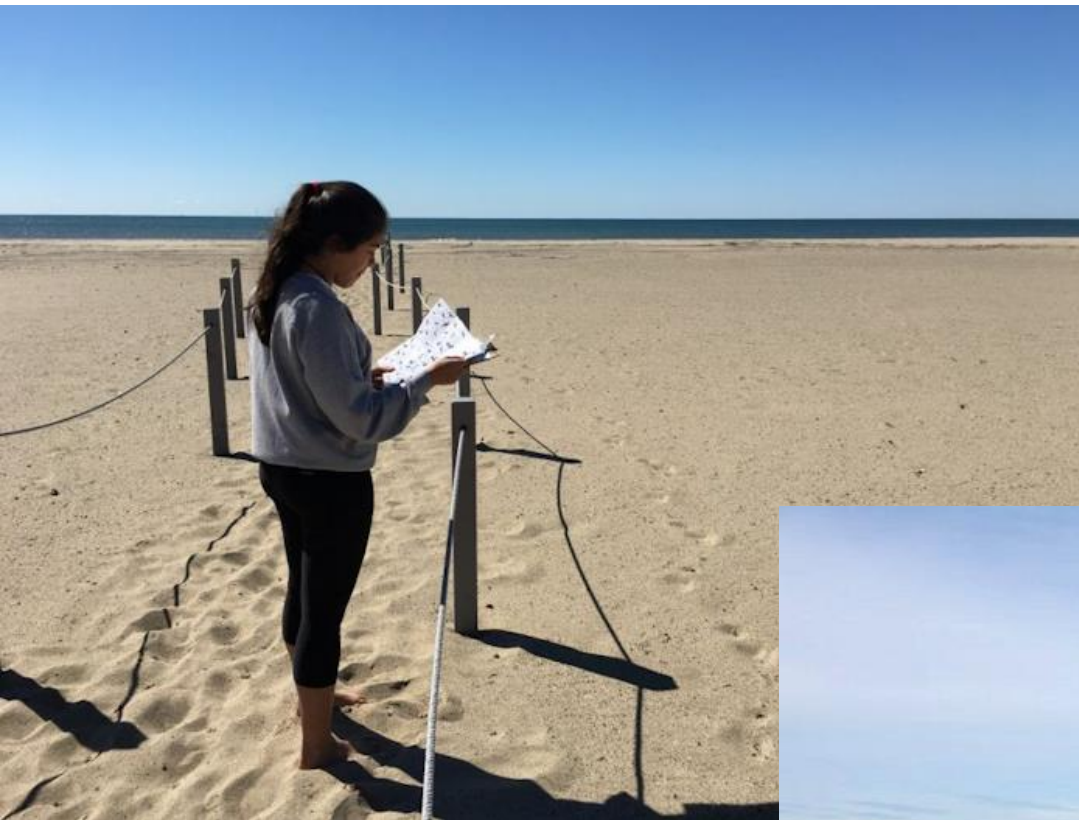

**Ochrona plaż: metody naturalne
ochrona biotechniczna
wykorzystanie roślinności
=rozwiązania oparte na naturze**

Plaża z roślinnością mangrową na wyspie Viti Levu, Fidżi

Ochrona plaż: metody naturalne =rozwiązania oparte na naturze

Wykorzystanie roślinności
dla utrwalenia plaży

Santa Monica
Kalifornia
USA

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa w ramach programu
Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą

Społeczna odpowiedzialność nauki – Popularyzacja nauki i promocja sportu,
nr projektu SONP/SP/546432/2022,

kwota dofinansowania 112 920,00 zł, całkowita wartość projektu 125 640,00 zł.